

ענג שבת

פרשת ויצא - וישלח

ח' בכסלו ה'תש"ף (06.12.2019) **יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים**
לעילוי נשמת דוד חי ישראל ז"ל, ממייסדי העמותה ו'ענג שבת' ומפעיליה המרכזיים. יהי זכרו ברוך! (שנה שלשים וארבע)

מועדי השבת ויצא

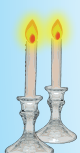
ער"ש מוצ"ש	יום	שעה
17.15	י-ם	16.00
17.16	ת"א	16.14
17.14	ח'יפה	16.03
17.18	ב"ש	16.18
17.16	אילת	16.11

זמני היום והלמודים היומיים:

מבשרת ויצא - יום ו'	אופק ת"א (שעון חורף)
עלות השחר	4.56 - 4.52
זמן הנחת תפילין	5.43 - 5.39
הנץ החמה (מישור)	6.33 - 6.29
הנץ החמה (הנראה)	6.38 - 6.34
ס"ז ק"ש מג"א	8.15 - 8.12
ס"ז ק"ש הגר"א	9.02 - 8.59
חצות היום	11.35 - 11.32
מנחה גדולה	12.06 - 12.03
שקיעת החמה	16.37 - 16.36
צאת הכוכבים ב'	17.27 - 17.26

דף יומי: נידה מה - נא

מועדי השבת וישלח

ער"ש מוצ"ש	יום	שעה
17.16	י-ם	16.01
17.18	ת"א	16.15
17.15	ח'יפה	16.04
17.20	ב"ש	16.19
17.18	אילת	16.12

זמני היום והלמודים היומיים:

מבשרת וישלח - יום ו'	אופק ת"א
עלות השחר	5.00 - 4.57
זמן הנחת תפילין	5.47 - 5.44
הנץ החמה (מישור)	6.37 - 6.34
הנץ החמה (הנראה)	6.43 - 6.39
ס"ז ק"ש מג"א	8.19 - 8.16
ס"ז ק"ש הגר"א	9.06 - 9.03
חצות היום	11.39 - 11.35
מנחה גדולה	12.09 - 12.06
שקיעת החמה	16.39 - 16.37
צאת הכוכבים ב'	17.29 - 17.27

דף יומי: נידה נב - נח

את העלון ניתן למצוא בפייסבוק תחת השם: "ענג שבת"

את העלון ניתן למצוא באתר

www.yeshiva.org.il

וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת

ב"מידע יהודי" www.moreshet.co.il

יו"ר העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן
כתובת: רח' בלוק 3, ת"א
טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054
דוא"ל: smuladv@netvision.net.il

פרשת הדודאים

בפרשת ויצא מסופר על הדודאים שמצא ראובן בשדה. דודאים, שעליהם נסוב ויכוח בין רחל ולאה ומשא ומתן על תמורתם. ראובן אינו אלא ילד בן חמש, ומבחינתו, לכאורה, מדובר באירוע חסר משמעות. אלא שמסורת ישראל אתגרה את דגלו של ראובן בסמל הדודאים: 'שבת ראובן היה אות שלו מצוייר דודאים, על שם שנאמר ויצא דודאים בשדה'. מה יש בספור הדודאים שראוי להיות כתר לראשו של שבת ראובן?

מסכת חייו של ראובן, בכור בני יעקב, רצופה בכשלים ובמפח נפש. בהיותו הבכור הוא מבקש לקחת אחריות אלא שכל ניסיונותיו נכשלים ומאמציו מתנפצים בפניו. הוא מבקש לסדר את מיטתו של אביו ואינו אלא מבלבל יצועיו; הוא מבקש להציל את יוסף ממיזמתו של אחיו ולא מצליח - 'ואני אנה אני בא?' הוא מבקש לגלות אחריות על מצבה הכלכלי של המשפחה, ומבקש מיעקב לבטוח בו ולמסור לידיו את בנימין 'את שני בני תמית אם לא אביאנו אליך' - אך יעקב כמובן מסרב: 'לא ירד בני עמכם'.

התוצאה הסופית והכואבת היא שראובן נושג מן הבכורה - 'אל תותר' אומר לו אביו בהכרעתו כי אין ראובן ראוי ליעוד וכך נותר לדורות: '...ראובן בכור ישׁרָאֵל כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְכָחֵלְלוּ יְצוּעֵי אָבִיו נִתְּנָה בְּכֹרְתוֹ לְבְנֵי יוֹסֵף בֶּן יִשְׂרָאֵל...'

בניסיון להבין את סבך חייו של ראובן יש לשוב לפרשת הדודאים. הילד בן החמש שב מן השדה ועימו מציאה: דודאים. הוא נוהג כבן טוב 'ויבא אותם אל לאה אמו'. רחל המאמינה כי בדודאים מרפא לעקרונה, מבקשת אותם מלאה אחרתה. וכאן, מעל ראשו של ראובן הקטן, מתפתח וויכוח החושף את עומק המרירות והתסכול של אמו: 'המעט קחתך את אישי ולקחת גם את דודאי בני'. נשמעות מילים, מפי אדוניתו, שילד בגילו, לא צריך לשמוע: 'לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בני'. יש לנסות לשער כיצד מילים אלו שורטות שריטות עמוקות בנפשו של הילד הצעיר, כיצד לבו נפתח למרירותה של אמו, כיצד המאבק הכוחני בין אמו לדודתו שוקע בהווית נפשו וכיצד סוגיית הקשר האנטימי שבין איש לאשתו מחלחלת אליו באופן מעוות, בגיל צעיר מעיד.

אבל בה בשעה שנקבע הקו שיטלטל את חייו של ראובן ויפיל אותו מפח לפחת ולפחתים, בה בשעה הוא גם זוכה לשיא הצלחתו. טענתה של לאה כי רחל לקחה את יעקב ממנה - איננה עולה בקנה אחד עם ידיעותינו ביחס לאהבתו הגדולה של יעקב לרחל ודווקא לרחל. מצד שני אנו נרמזים שאכן בין שתי האחיות התנהל מאבק על לבו של יעקב או לפחות על המעמד המרכזי במשפחה. לאה ראתה עצמה כאשה הראשונה, שאהבת אישה ניטלת ממנה, על ידי אחותה הצעירה. רחל ראתה את נישואי אחותה לאה כמחטף שאף אם ניתן לסבול אותו, יש צורך להדגיש את ההיררכיה המתאימה. לאה אומרת: 'ראה ה' כי שנואה אני רחל אומרת: 'נפתולי אלוהים נפתלתי עם אחותי'.

מאבק זה נראה כמכורע לצידה של רחל. על אף שלא זוכה לבנים, רחל מנצחת בקרב על המעמד הבכיר במשפחה ומטפילה את לאה עד שהיא מרגישה שנואה. תסכול זה פורץ מפיה בוויכוח הדודאים: 'המעט קחתך את אישי'. בשעה זו על רקע דודאי ראובן, מודה רחל במקומה של לאה: 'לכן ישכב עמך הלילה' ומכאן ואילך אין מריבה ומתח בין האחיות ויוכלו בני הדורות הבאים להכריז: 'כרחל וכלאה אשר בנו שתיהן את בית ישראל'. והכל בגלל דודאי ראובן. על כן ראויים הדודאים להיות כתר לראשו של שבתו.

הרב **עמית קולא**, רב קיבוץ עלומים, ראש בית המדרש בית הלל

<p>העלון מוקדש לזכר ולע"נ שלום נעים ב"ר משה ורואבינה ז"ל, נפטר ב-י"ז בכסלו תשנ"ז. יהי זכרו ברוך!</p>	<p>העלון מוקדש לזכר ולע"נ מינה פרל בת אלחנן ביסטריצר ז"ל, נפטרה ב-י"ד בכסלו תשס"ט. יהי זכרה ברוך!</p>
--	---

אימוני קרב מגע והגנה עצמית
האימונים מיועדים לבני נוער ובוגרים מעל גיל 12, ללא צורך בניסיון מוקדם. ניתן להתאמן באימונים אישיים / זוגות או בקבוצות קטנות.

בהנהלת **שלומי חגואל**
חגורה שחורה - דאן 3
לחימה משולבת (MMA)

לשאלות ותאום אימון:
054-6695400

נגריית שינדלר
- בוטיק רהיטים בהתאמה אישית -

נגריית שינדלר מתמחה בבניית רהיטים ועבודות עץ בהתאמה אישית, תאום תכנון וביצוע מול אדריכלים/יות מעצבים/ות פנים ולקוחות פרטיים.

050-2561836

הלקוח נלא התחייבות
בזיכרון יעלן בבית

אמינות ומקצועיות

בניית אתרים: עיצוב אתרים, מינסייט, דף נחיתה, בניית אתרים, מערכות ניהול תוכן, אחסון אתרים וקידום אתרים.

אינטראקטיב: עיצוב באנרים, עיצוב באנרים פלאש, קטלוג אלקטרוני.

עיצוב גרפי: לוגו, ניירת, פלייר, מודעה, פרוספקט, קטלוג, ספר, רולאפ וכרטיס ביקור.

חגואל שפיצברג
טל: 054-6695400
shelegpr@gmail.com

פנשו אותנו בפייסבוק
Haguel Spitzberg

מבצעים את כל סוגי האיטום

מערכות איטום חדשניות לגגות עד 8 שנות אחריות כולל גגות מרוצפים. איטום קירות חיצוניים, טיח, תפרים, סדקים והתזת סילרים ע"י סנפלינג. צביעת קירות חיצוניים בסנפלינג. התקנת מרזבים, עבודה מקצועית ויסודית

ורן **052-4012533**

דיני השבוע ומנהגיו יעקב יוסף שמעון ונחמה חיה כהן ז"ל לעילוי נשמת

שבת פרשת וישלח ההפטרה: "ויברח יעקב שדה ארם" (הושע יב, ג).

שבת פרשת וישלח ההפטרה: "חזון עובדיה" (עובדיה א, א).

לקראת חנוכה

מצוות נר החנוכה: הסוגיה התלמודית עוסקת בחג החנוכה מנקודת מבט אחת: הדלקת נר חנוכה. הסוגיה במסכת שבת (כא, ע"ב) מגדירה את מצוות הדלקת הנר, הסופה – בתשובה לשאלת הגמרא "מאי חנוכה?" – מוסבר עניין החג, הניצחון על היוונים, ועניין נס פך השמן, שבגללו מדליקים את נרות החנוכה. מעיקר הדין די בנר אחד בכל בית מירשאל, בין שבני הבית רבים ובין שבני הבית מועטים. ונהגו וישלח להדיר במצוה ולהוסיף נר אחד בכל לילה, עד שבליה האחרון מדליק שמונה נרות, ומנהג הספרדים ובני עדות המזרח, כדעת מרן, הרב עובדיה, שאחד מבני הבית מדליק, ופוטר את כל בני הבית בהדלקתו. האשכנזים נוהגים שכל אחד מבני הבית מדליק נרות חנוכה בפני עצמו.

הגמרא במסכת תענית (כה, א), מביאה מעשה ברבי חנינא בן דוסא, שפעם אחת אירע לבתו שטענה ושמה בנרות שבת חומץ במקום שמן, והיתה וישבת ובוכה על כך שתיכף יכבו לה הנרות וישבו בחושך כל השבת. חזון צבאי, ככל שיהיה אומר גדול, נהג, למה תבכי מי שאמר לשמן וידליק הוא יאמר לחומץ וידליק. וכדבריו כן היה באמת, שדלקו לה נרות החומץ במשך כל השבת, ולא כבו אלא במוצאי שבת. הנה נס פך השמן אצל רבי חנינא בן דוסא. ולכאורה אין מה להפתע מהנס שנגעשה למכבים, שכל היתה כזאת מעולם שיוצא כן לצדיקים, שיהפוך ה' מנהגו של עולם למענם בדבר זה, ואם כן מה כל הרעש שעשו חז"ל ותיקנו תקנה לזכר נס פך השמן, ואילו את יעקב הנס, הלא הוא נס הנצחון, לא ראו לציין במעשה דומה?

אלא שנוצחון צבאי, ככל שיהיה אומר גדול, נהגה שנעשה ע"י מצביא וחיליו, גם אם זה מעטים שהיכו את הרבים כן סבר הר"ן (חולין כה): שכן מנהגו של עולם ששנים או שלושה אבירי לב יניסו הרבה מן המופחדים. אבל בזכות נס פך השמן, יסתמו טענות הלא מאמינים, שכן נס פך השמן היה ללא ספק יוצא מגדרו של עולם, וכיון שכן, מגלה הוא לנו גם על שאר ניסי חנוכה שהיו כולם מאת ה', אלא שחלק מן הנסים הם גלויים, וחלק מהם הם נסתרים, ועל הכל אנו מודים לה' ויתברך בימים אלו באמירת הללל, ובקיום תקנת חז"ל להדליק נרות חנוכה שמונה ימים. היוונים לא רצו להשמיד את ישראל פיזית אלא רק רוחנית – להעבירו על דתו, לכן ההודאה לה' היא בתפילת ההסוף והדלקת הנרות ולא בסעודות מצוה (להוציא את... הלטיקס והסופגניות...).

במה מליקים נרות חנוכה? מצווה מן המובחר להדליק נרות חנוכה בשמן זית זך ובתפילות של צמר גפן, מפני שאורם זך, והוא זכר לנר המנורה שהדליקוהו בשמן זית. אבל גם כל שאר השמנים והפתילות שאורם זך ואינו מבהב – כשרים להדלקה. וכן כשר הנר שעושים משעווה, מחלב או מפרפין.

הנר שנותן בו השמן והפתילה צריך שיהא מוהדר, משל מתכת או משל זכוכית, מצוחצח ונקי. נר של חרס אינו כשר להדלקה אלא פעם אחת, בעודו חדש. הדליק בו פעם אחת, נעשה מאוס ואינו כשר להדלקה למחרת.

פתילה שהדליק בה לילה אחד, מותר מן הדין להדליק בה גם למחר, וכן הדין במותר השמן או בשיירי נר השעווה והפרפין, שמותר להשתמש בהם לנר חנוכה של מוח.

"וַיִּפְּצֵה בַּתְּנִינִי, וַיִּלֶּן עֶסֶר כִּי בִּסָּא בְּפִתְּאָא" (כת, יא)
תְּפִלֹּת אֲלוֹת תְּנִינֵי (מרכות כו, ב)

"איתמר רבי יוסי ברבי חנינא אמר תפילות אבות תקנום... יעקב תיקן תפילת ערבית, שנאמר: 'זיפגע במקום וילן שם' (כת, יא) ואין 'פגיעה' אלא תפילה, שנאמר (ירמיהו ז, טו): 'אתנה אל התפלל בעד העם הזה, ואל תשא בעדם רנה ותפלה, ואל תפגע בל...' (ברכות כו, ב).

זמן תפילת מעריב / ערבית
תחילתה – תחילת זמן תפילת ערבית הוא אחר שנגמר זמן תפילת מנחה. מחלוקת תנאים: ר"י אומר שתפילת מנחה עד פלג המנחה, ולדעת חכמים תפילת המנחה היא עד הערב ומיד אחר כך מתחיל זמן תפילת ערבית. ההלכה השתי הדיעות התקבלו אלא שאמנם תפילת שמונה עשרה היא תפילה אבל לפני שמונה עשרה של

ערבית קוראים קריאת שמע עם ברכותיה, כי לכתחילה צריך לסמוך גאולה לתפילה גם בערבית ולא רק בשחרית. "אמר מה קורא קריאת שמע ומתפלל. מסייע ליה לרבי יוחנן. דאמר רבי יוחנן: איזהו בן עולה הבא? זה הסומך גאולה לתפילה של ערבית" (ברכות ב, ד), דהיינו מי שמקדים קריאת שמע וברכותיה, ובכללן ברכת 'אל ישראל לתפילה, ואינו מפיסק ביניהם. (רש"י) בדיבור המתחיל 'זה' מוסיף שכל שכן בשחרית שלכולי עלמא צריך לסמוך גאולה לתפילה, כי עיקר גאולת מצרים בשחרית היתה).
אם כך, זה שזמן תפילת ערבית לר"י מפלג המנחה, זה דוקא לענין תפילת שמונה עשרה, וגם כאן צריך לסמוך קריאת שמע לתפילה, אבל אין יוצאים בקריאה זו מצות קריאת שמע של ערבית (מה יעשה? בהמשך!)

זמן קריאת שמע של ערבית: כשם שמצוה מן התורה לקרוא קריאת שמע בשחרית כך מצוה לקרותה בערבית שנאמר: "ובשכבך ובקומך". זמנה – משיצאו שלשה כוכבים סתים. וביום מעונן, יש להמתין עד שודאי לילה (שולחן ערוך רלה, א ומשנה ברורה א-ב-ג-ד בשו"ת אג"מ או"ח ח"ד, נ מרחיב בזה). לפי זמנים יש אומרים שזה 72 דקות אחרי השקיעה. בארץ ישראל הנהיגו להמתין 40 דקות אחרי השקיעה בימי החול, ובמוצאי שבת 45 דקות. ובירושלים יש הנהוגים 25-20 דקות. כך נוהגים היום בכל המקומות בארץ – בין 25-20 דקות אחרי השקיעה.

קרא קריאת שמע לפני צאת הכוכבים, או ביום מעונן בטרם ודאי לילה יחזור ויקראנה בלא ברכותיה בלילה (שולחן ערוך רלה, א ובמשנה ברורה). יש מקומות שהצבור מקדים (שולחן ערוך רלה, א) את צאת הלילה. בטרם הגיע הלילה – אל יפרוש מהציבור ויתפלל איתם מאשר בלילה ביחידות, ויכוון שלא לצאת בקריאתו איתם ידי חובת קריאת שמע, אלא עליו בכל מקרה לקרוא קריאת שמע – בזמנה.

סוף זמן ערבית

סוף זמן קריאת שמע של ערבית מהתורה עד עלות השחר (משנה ברורה רלה) אלא שחכמים קבעו שלא יתאחר בקריאתה לאחר חצות הלילה שלא יבוא לידי מכשול וישכח לקרותה. כך גם שמונה עשרה של ערבית לדעת חכמים – שולחן ערוך רלה, א) עד חצות הלילה. עבר וקרא שמע או התפלל אחר חצות, אם טרם עלה השחר – יצא. בשעת הדחק כמו אנוס יוצאים ידי חובה אף אחרי עלות השחר – טרם הנץ החמה (שולחן ערוך רלה, ד, נח, ו ובמשנה ברורה).
סמיכת גאולה לתפילה: ערבית כמו בשחרית. ברכת גאל ישראל היא הגאולה הסמוכה לתפילה ואין ברכת השכיבנו הפסק, שהיא כגאולה אריכתא (שולחן ערוך רלה, ב, במשנה ברורה שם).

המאחר לתפילת ערבית אין ינהג
הגיע לערבית והציבור לקראת תפילת שמונה עשרה, יעמוד עמהם ויתפלל שמונה עשרה ואחר כך יקרא קריאת שמע וברכותיה. משום שתפילה בציבור עדיפה על תפילה בזמנה וסמיכת גאולה לתפילה של ערבית (משנה ברורה רלה, ג-ד) (בשחרית סמיכות גאולה לתפילה עדיפה מתפילה בציבור). אחרי השמונה עשרה יאמר עלינו לשבח עם הציבור ואחר כך ישלים קריאת שמע (שו"ת ארבות אפרים ב, מח בשם הגר"ח קנייבסקי). הספרדים יתפללו ערבית כסדר ולא ידלגו (כף החיים רלה, כב, ולפי הוראת הגרי"צ אבא שאול).

האם צריך עשרה מתפללים (כולל הש"ץ) שיתחילו תפילת שמונה עשרה בערבית ולקדיש ותקבל הוא התפילה?
צריך עשרה לתחילת תפילת שמונה עשרה, וכן לתחילת חזרת הש"ץ ולקדיש ותקבל אחרי שמונה עשרה של ערבית. לכן, אין לש"ץ להתחיל בחזרת הש"ץ אלא אם כן ישנם תשעה אנשים המקשיבים לתפילתו, ואפילו אם רק אחד מהם עדיין לא סיים תפילת שמונה עשרה, לא יתחיל הש"ץ (משנה ברורה ס"ק יג-יד-לה. שולחן ערוך הרב נה, ז-י ואי ובפ"ח חיים ס"ק מח). במשנה ברורה שם ס"ק לב הביא שיש מתירין גם אם יש רק ששה מקשיבים לש"ץ, אבל זה רק לקדיש ולא לחזרת הש"ץ.

בשעת הדחק יכול להתחיל חזרת הש"ץ גם אם אחד מהעשרה עדיין לא סיים תפילתו, אבל במשנה ברורה (קכד, יט) כתב שאם יש חשש כזה – טוב להתנות קודם חזרת הש"ץ נגדה לא יהיו תשעה ששומעים לברכותיה תהיה זאת תפילת נגדה (כלומר תפילה פחותה ולכן כדאי להמתין. או במצב כזה שיש רק עשרה, ובגלל טרחה דצבורא עדיף ליחיד למרה בתפילות ושחזרת הש"ץ תהיה שלמה וכדיון).

ספירת העומר: בימים שבהם סופרים ספירת העומר אין לספור לפני צאת הכוכבים.
מי שהתפלל ערבית (מוקדמת) ושמע ציבור שאומרים קדושה של מנחה – לא יאמר עמהם (מאירי לברכות כא, ב). כי אין אומרים קדושה בלילה.

שו"ת בפרשה

הרב ישראל א' שפירא רב קהילת 'אהבת אחים', בבלי תל-אביב

וירא אלהים אל יעקב עוד בבואו מפני ארם ויברך אתו (וישלה; לה, טו). **ויברך אתו – ברכת אבלים** (רש"י).

תחילת אבלות לאבל השוה בחו"ל
בבבלי חולין (דף נ"א): 'לל שלשה ימים הראשונים, בא ממקום קרוב – מונה עמהן, ממקום רחוק – מונה לעצמו [...] רבי שמעון אומר, אפילו ביום השביעי בא ממקום קרוב מונה עמהן'. וברש"י: 'בא ממקום קרוב – אם לא היה אחד מן האבלים בבית [בבית האבל] והיה במקום קרוב בתוך מהלך יום אחד, וראוי הוא לדעת בו ביום, אע"פ שלא ידע, חל אבלות עליו ומונה אבלותו מיום ראשון', דעת רבי שמעון שאם הגיע האבל למקום קרוב אפילו ביום השביעי, נודעה לו בשורת האבלות, נחשבת לו האבלות מהיום הראשון כאשר האבלים. ובבבלי מועד-קטן (דף כא ע"ב): 'הלכה כדברי המיקל באבל'.

הרמב"ם (הלכ' אבל פ"ג, ד): 'מי שמת לו קרוב ולא ידע עד שבא, אם היה במקום קרוב שהוא מהלך עשרה פרסאות שאפשר שיבא ביום אחד, אפילו בא ביום השביעי, אם מצא מנחמים אצל גדול הבית [...] עולה לו ומונה עמהן'. פסיקת הרמב"ם היא כשיטת רבי שמעון, בתוספת שתי הסתייגויות שנוספו בסוגיית 'מו"ק דף כא ע"ב', שאם בא ממקום קרוב יכול למנות אבלות עם שאר האבלים בתנאי 'שבא ומצא מנחמין', ובתנאי 'שיש גדול הבית' שניתן להצטרף אליו.

שיעור 'מקום קרוב' על-פי הרמב"ם הינו 'עשרה פרסאות', כמבואר בבבלי פסחים (דף צג ע"ב) 'אמר רבי יוחנן, כמה מהלך אדם ביום? עשרה פרסאות', וברש"י 'עשרה פרסאות – ארבעים מילין'. ב'בית יוסף' (או"ח סי' תנט) כתב: 'חשבון מהלך אדם בינוני עשר פרסאות ביום, שהוא י"ב שעות'.

נחלקו גדולי ההוראה כיצד משערים שיעור 'מקום קרוב', אם במרחק או בזמן. רבי שלמה קלוגר בשו"ת 'אלוף לך שלמה' (יו"ד סי' ט) הורה כי 'זה ודאי דקרובה ורחוקה הנאמר באבלות, תלוי רק ביכול לילך ברגליו, לא בסוסים ופרדים', ומכאן, שאף אם יכול להגיע תוך יום אחד באמצעי נסיעה, אין זה נחשב 'מקום קרוב' מונה אבלות לעצמו. באופן זהה פסק גם רבי יוסף שאול נתנזון בשו"ת 'שואל ומשיב' (מהדור"ק ח"ג סי' קא): 'אף שכהנים יש גתות ברזל ויכולים ליסע הרבה פרסאות ביום, מכל מקום לא מיקרי מהלך יום אחד, דאין משערין רק כמה שהוא על-פי דרכי הטבע, לא על-פי תחבולות שנתחדשו בזמננו, דאי לאו כן, ישתנו דרכי התורה מדי יום ביום'.

לעומתם, פסק רבי יוסף חיים מבגדד (בעל 'בן איש חי') בשו"ת 'רב פעלים' (ח"ב י"ד סי' מ): 'כל שהוא יכול לבא למקום המת והאבלים ביום אחד, אע"פ שאינו מגיע לשם אלא על ידי הילוכו במסילת הברזל חשיב מקום קרוב, ומונה עמהם אע"פ שהגיע לשם ביום האחרון של האבלות'. כך גם הורה המהרש"ם מברזאן בשו"ת שלו (ח"ד סי' יג) 'דבזמן הזה שנתפשט מרכבת הברזל, רחוקים נעשו קרובים'.

שאלה זו היא גם לאידך גיסא. אצל השוהה בחוץ-לארץ בזמן הקבורה ואין בדעתו להגיע לבית האבל, אם יוכל להתחיל אבלותו מיד ולא להמתין לקבורה. ה'שולחן ערוך' (יו"ד סי' שעה, ג) פסק: 'מי שדרכן לשלוח המת למדינה אחרת לקבורו ואינם יודעים מתי יקבר, מעת שיחזרו פניהם מללוות מתחילין למנות שבעה ושלישים ומתחילין להתאבל, וההולכים עמו מונים משיקבר'. הנצי"ב בשו"ת 'משיב דבר' (ח"א סי' עב) הורה שפסיקת הש"ע היא רק 'במי שמתו מוטל לפניו והוא מתעסק עמו, ואז שמוסרו לקוברו, נפטר הוא ממנו ונוהג אבלות, מה שאין כן מי שהוא בעיר אחרת ולא נתעסק עמו, אינו נוהג אבלות עד שנקבר ממש'.

אולם ב'שדי חמד' (פאת השדה, מערכת אבלות סי' יד) הביא רבי חיים חזקיהו מדיין את תשובתו של רבי רפאל שפירא, חתנו של הנצי"ב, בנידון מי שנודע לו על קרוב שמת במקום רחוק, כי משעת השמועה זה נחשב כסתמת הגורל וחלה עליו אבלות מיד, והוא מוסיף: 'וכן כשבא טלגראם [מברק] מווארשא מפטירת מר חמי הגאון והיה כתוב שהקבורה תהיה ביום מחר, והוריתי לאשתי שמיד חלה עליה אבלות ותמנה מהיום'. כשיטת רבי רפאל שפירא פסק גם הרב משה פיינשטיין בשו"ת 'אגרות משה' (יו"ד א סי' רנג) ש'מתחילין אלו שבכאן להתאבל מיד, כיון שלא יסעו לשם'. הלכה פסק הרב כדבי ציון גשר שליט"א (בהערות שבספר 'אבלות – הלכה ומנהג') כדברי המקלים, 'שאם אינו נוסע להשתתף באבלות יתחיל מיד באבלות'.

זוית הלכתית פרשת השבוע

הרב ברוך אפרתי יו"ר איגוד הרבנים הציוניים 'דרך אמונה', רב קהילה באפרת

בתחון והשתדלות בקניות בשוק שאלה-

ביום שלישי אני נוהגת לעשות קניות בשוק הקולינרי שליד ביתי, משום שביום זה מוכרים טבעוניים מגיעים מכל הארץ ומציעים תוצרת מובחרת מאד במחירים שאני יכולה להרשות למשפחה שלנו. בשאר ימות השבוע פשוט לא אקנה כאלו דברים כי הם יקרים עבורי.
האם עלי לשמור את המוצרים המיוחדים, כגון גבינות עיזים, ירקות אורגאניים, ועוגות ביתיות מושקעות, עבור שבת? או שאני יכולה להשתמש במוצרים אלו בימי החול? עד כמה עלי להיות מתוכננת לשבת ועד כמה אני יכולה לסמוך על השם שאמנא אוכל לא פחות טוב עד שבת?

התשובה – בפרשותינו אנו מוצאים זיקה בין שני ערכים. הערך הראשון הוא בטחוננו של האדם בד' שימאל כל צורכו, והערך השני הוא ההשתדלות הנדרשת מהאדם עבור השגת צרכיו. יעקב אבינו בוטח בד' בכל מאוודו. ואף על פי כן, אנו רואים שהוא מתכנן את פגישתו עם עשרה בצורה פרגמטית מאד. עד כדי כך, שהוא אף מתכנן מה יקרה אם עשו יביס אותו במלחמה, ויכה את המחנה האחד, כך שהמחנה הנשאר יהיה לפליטה. בזה יעקב המשיך את דרכם של אברהם ויצחק אשר פעלו בשטח על מנת שניתויהם לא ילקחו מהם במצרים ובגדר.

רבותינו הראשונים הרבו לעסוק בזיקה בין מידת הבטחון, ובין המאמץ הנדרש מהאדם. היו שהדגישו את הבטחון, היו שהדגישו את ההשתדלות. אך כולם הורו ששני הערכים הינם מהותיים לעבודת השם, ומוטל על האדם לבטוח בד' ולהתאמץ בה בעת. המחלוקת היא עד כמה עליו להתאמץ, ובנוסף האם כאשר האדם מתקדש אזי נדרשת ממנו פחות השתדלות, או שמא יותר. לשאלתך – דרכו של התנא שמאי היתה לשמור את הבהמה המובחרת שמצא בשוק במשך השבוע, עבור סעודת שבת. ודרכו של הלל היתה לאכול בכל יום את מה שמצא בשוק, ולבטוח בד' שייספק צרכי שבת קרוב לשבת.

לכאורה היינו צריכים להכריע כהלל, כמו ברוב המחלוקות בין שני עמודי עולם אלו. אולם ההלכה במקרה זה היא כשמאי – על האדם לשמור את המאכל הטוב שמצא בימי השבוע – עבור שבת. מפני מה הלכה כשמאי? הטעים זאת ה'משנה ברורה' – משום שגם הלל מודה שאדם רגיל צריך לשמור את הקניה המובחרת עבור שבת, ובוזה לעשות השתדלות ולא לסמוך על ד' שימציא לו סמוך לשבת בשר מובחר אך אדם שאינו רגיל, אלא קדוש ועליון, כהלל הזקן, הוא יכול לחרוג מכלל זה, ויאכל את הבהמה ביום חול, ויסמוך על ד' שימציא לו בהמה טובה לשבת. וזאת על מנת לחזק את מידת בטחוננו בד'.

לפיכך למעשה – אנו אנשים רגילים ואיננו במדרגת הלל הזקן אשר ד' עושה רצונו בכל אשר יפנה. בשל עובדה זו, את נדרשת לשמור את האוכל המובחר הטעים לחיכך, דוקא לשבת. את כמובן יכולה לאכול חלק מהאוכל בימות החול, אך את חלקו תשאירי לשבת כך שתוכלי לענג בזה את שבת המלכה כראוי, ויש בזה מצווה של קידוש יום השבת במהלך ימות השבוע.

מבצע
אימון נסיון
בהגנה עצמית
אצלך בבית
ב-100 ש"ח
לשאלות ותאום אימון:
054-6695400